

HEMŞİRELİK BÖLÜMÜ BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KLİNİK UYGULAMA ÖNCESİ KAYGI DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ*

Ayşe GÜMÜŞLER BAŞARAN¹, Özlem ALBAYRAK², Kübra BERBER³

Öz

Amaç: Kaygı, bütün canlılarca yaşanan bir duygu olmakla beraber insan hayatının her döneminde deneyimlenmektedir. Hemşirelik öğrencileri eğitimlerini klinik deneyimleri ile tamamlamaktadırlar. Bu çalışma, hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin klinik uygulama öncesinde yaşadıkları kaygı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Çalışma, 2017 yılı şubat ayında yürütülen kesitsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini hemşirelik bölümü 1. sınıfa kayıtlı 89 öğrenci oluşturdu. Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan tanımlayıcı soru formu ile Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği kullanılarak toplandı. Verilerin analizinde SPSS 22 paket programında ortalama, standart sapma, Student t testi ile Tek Yönlü ANOVA testi, Mann Whitney U testi ile Kruskal Wallis analizi kullanıldı.

Bulgular: Öğrencilerin %74'ü kız, %26'sı erkek, yaş ortalaması 19'dur. Öğrencilerin durumluk kaygı puanı ortalaması 41,20±4,24 ve sürekli kaygı puan ortalaması 45,80±4,89 olup orta düzeyde kaygıya sahip olduklarını göstermektedir. Durumluk kaygı puanı erkeklerde (43,47±4,33) kızlardan (40,40±3,94) anlamlı olarak fazla bulundu. Öğrencilerin hastane uygulaması öncesinde %69,7'si heyecan, %32,6'sı korku, %11,2'si mutluluk ve %6,7'si üzüntü hissettiğini belirtti. Uygulama süreciyle ilgili kendilerini en çok tedirgin eden şey olarak %82 oranında beceri eksikliği nedeniyle zarar verme olarak ifade edildi. Beceri eksikliği

---

*Birinci Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresi, Ankara, Türkiye, 19 – 21 Aralık 2019'da sözel bildiri olarak sunulmuştur.

¹Sorumlu Yazar: Dr. Öğr. Üyesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Rize, Türkiye ayse.basaran@erdogan.edu.tr ORCID: 0000-0002-7554-4358

² Öğr. Gör, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Rize, Türkiye ozlem.albayrak@erdogan.edu.tr ORCID: 0000-0002-9167-307X

³ Öğr. Gör, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Rize, Türkiye kubra.berber@erdogan.edu.tr ORCID: 0000-0002-6887-4623

Makale gönderim tarihi: 08.10.2021

Makale kabul tarihi: 02.02.2022

Künye Bilgisi: Gümüşler Başaran, A., Albayrak, Ö., Berber, K., (2022). Hemşirelik Bölümü Birinci Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulama Öncesi Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. *Selçuk Sağlık Dergisi*, 3(1), 1 – 16.

nedeniyle tedirgin olma ile maket kullanımını yeterli bulma durumu, cinsiyet, bölümü gönüllü seçme arasında anlamlı bir ilişki bulunmadı.

Sonuç: Öğrencilerin orta düzey kaygı yaşamakta olup yanlış yapma ve zarar verme nedeniyle tedirgin olduğu görülmektedir. Öğrenciye klinik uygulama sürecinde iyi rol model olma ve etkili iletişim ile istenilen klinik becerileri kazanmasını sağlama önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Öğrenci, Kaygı, Klinik, Uygulama

Determining The Anxiety Levels Of Nursing Department First Grade Students Before Clinical Application

Abstract

Aim: Although anxiety is a feeling experienced by all living things, people experience it in every period of their life. Nursing students complete their education with clinical experience. This study was conducted to determine the level of anxiety experienced by first-year nursing students before clinical practice.

Methods: The study is a cross-sectional study conducted in February 2017. The universe of the study consisted of 89 students enrolled in the first year of the nursing department. The data were collected using a descriptive questionnaire prepared by the researchers and the State-Trait Anxiety Inventory. In the analysis of the data, mean, standard deviation, Student t-test and One-Way Anova test, Mann Whitney U test, and Kruskal Wallis analysis were used in the SPSS 22 package program.

Results: 74% of the students are female, 26% are male, the average age is 19. The average state anxiety score of the students was 41.20 ± 4.24 and the average trait anxiety score was 4.80 ± 4.89 , indicating that they have moderate anxiety. Since the state anxiety score was 43.47 ± 4.33 among men and 40.40 ± 3.94 among women, it was found to be significantly higher among men. 69.7% of the students stated that they felt excitement (69.7%), fear (32.6%), happiness (11.2%), and sadness (6.7%) before the hospital application. 82% of students stated that the most anxious thing about the implementation process was harming due to lack of skills. No significant correlation was found between being anxious due to lack of skills and finding efficient use of models, gender, and choosing the department willingly.

Conclusion: Students experience moderate anxiety and are anxious because of doing wrong and doing harm. It is important to ensure that the student gains the desired clinical gains through effective communication and being a good role model in the clinical practice process.

Keywords: Nursing, Student, Anxiety, Clinic, Practice

GİRİŞ

Bütün canlıların yaşadığı bir duygu olan kaygıyı insan hayatının her döneminde deneyimlemektedir. Kaygı kavramı, eski Yunanca “anxietas” kelimesi kökenli olup Türkçede endişe, bunalıtı, tedirginlik, korku, merak anlamlarında kullanılmaktadır (Kaya ve Varol, 2002:31). Kaygı, nedeni bilinmeyen belirsiz bir korku olarak ifade edilirken, kaygı yaşayan birey genellikle gergin, sinirli ve hoş olmayan duyguları tanımlamaktadır (Midilli vd, 2017:43). Kaygıyı deneyimleyen bireyde kaygı düzeyine göre farklı fizyolojik ve psikolojik belirtiler görülebilmektedir. Hafif düzeyde yaşanan kaygı bireyin yoğunlaşmasını, problem çözme becerisini ve motivasyonunu artırırken, şiddetli düzeyde yaşanan kaygı bireyin kontrolünü kaybetmesine, oryantasyon zorluğuna, kan basıncının yükselmesine, el ve ayaklarının terlemesine, kalp atımının hızlanmasına neden olmaktadır (Evgin vd, 2017:22).

Hemşirelik, bilişsel duyuşsal ve psikomotor beceri gerektiren bir meslektir. Teorik bilginin beceriye dönüşmesini ve duyuşsal boyutu olan bireyi anlamayı kapsayan eğitim süreci, klinik deneyimlerle tamamlanmaktadır. Klinik deneyim; öğrencilerin eğitim sürecinde yaşadıkları en kaygı verici durum olarak ifade edilmektedir (K. Bayar vd, 2009:37; Evgin vd, 2017:22).

Kaygı yaşayan öğrenci, hastaya etkili bakım veremez ve bunun sonucunda hastasının güvenini kaybeder, beraber çalıştığı hemşire ya da sağlık çalışanları ile iletişim sorunları yaşayabilir (Evgin vd, 2017:22). Yaşanan kaygı öğrencilerin öğrenmesini ve performansını etkiler. Klinik uygulamalara hakim olma, hastalarla etkili iletişim kurma ve hedeflenen becerileri kazanmasını olumsuz etkiler (Cornine, 2020:229; Sanad, 2019:995).

Öğrenciler, klinik deneyim öncesinde beceri laboratuvarında ya da simülasyonda maketler üzerinde psikomotor beceri kazanırlar. Beceri laboratuvarlarında eğitim alamayan ya da sınırlı derecede eğitim alan öğrencilerin daha fazla kaygı yaşadığı yapılan çalışmalarda gösterilmiştir (Midilli vd, 2017:43; Ross ve Carney, 2017:116; Sun vd, 2016:21). Kaygı durumuna neden

olan birçok faktör vardır. Klinik ortamı ilk kez deneyimleme, önce zarar verme ilkesi doğrultusunda beklenen performansı sergileyememe, hata yapma korkusu, kendini yeterli hissetmeme, hasta ile iletişim kurma güçlüğü, sağlık profesyonelleri ile etkileşimde sorun yaşama, kurumların kural ve talimatlarını ihlal etme, hemşirelerin yeterli desteğinin olmaması ve ders kapsamında değerlendirilme gibi durumlar öğrencilerin farklı düzeylerde kaygı yaşamasına neden olmaktadır.(Alshahrani vd, 2018:104; Bektaş vd, 2018:319; Karaca, 2017:32; Melincavage, 2011:785; Polat vd, 2018:64; Sanad, 2019:995; Simpson ve Sawatzky, 2020; Sun vd, 2016:21; Turner ve McCarthy, 2017:21). Sigara kullanma durumu, mesleği isteyerek seçme ve eğitim kurumundan memnun olma durumu, maddi imkanlar, cinsiyet, sınıf düzeyi, mezun olduğu lise türü ve arkadaş ilişkileri de klinik deneyimde kaygı yaşanmasına etki eden diğer faktörlerdendir (Cheung vd, 2016:779; Özsaban ve Bayram, 2020:124; Sanad, 2019:995; Taslak ve Işıkay, 2015; Tel vd, 2004; Türkmen vd, 2016:136).

Hemşirelik öğrencilerinin yaşadığı kaygıyı azaltmada, klinik deneyim öncesi etkin şekilde bilgilendirmenin yapılması, kliniğe çıkmadan önce laboratuvarında maketler üzerinde ve yüksek geçerlikli simülatörlerde beceri eğitimi alması, uygulama denemeleri yapmasının etkili olduğu gösterilmiştir (Didem vd, 2019:17; Erbil vd, 2006:10; Evgin vd, 2017:22; Shahsavari vd, 2017:151; Simpson ve Sawatzky, 2020). Öğrenciler klinik uygulamaya çıktıklarında stres, korku, heyecan, mutluluk, anksiyete gibi farklı duygular yaşamaktadır (Büyükbayram ve Bıçak Ayık, 2020:90). Bu çalışmada hemşirelik bölümü birinci sınıf öğrencilerinin ilk klinik uygulama öncesi yaşadığı kaygı düzeyleri ve hissettikleri duyguları belirlemek amacıyla yapılmıştır.

1.GEREÇ VE YÖNTEM

1.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışma, 2017 yılı Şubat ayında yürütülen kesitsel bir çalışmadır. Araştırmanın evrenini Sağlık Yüksekokulu 1. sınıfına kayıtlı 89 öğrenci oluşturdu. Örneklem seçimine gidilmeyip öğrencilerin tamamına ulaşılması amaçlandı, gönüllü katılım sonunda 89 öğrenci ile çalışma tamamlandı. Öğrenciler oryantasyon amaçlı çıktıkları ilk klinik uygulama günü bitiminde sınıf ortamına alındı. Çalışma hakkında kendilerine bilgi verilerek, gönüllülük ilkesi doğrultusunda katılmayı kabul eden öğrencilere veri toplama formları dağıtıldı. Gözlem altında veri formlarının doldurmaları sonunda formlar toplandı.

1.2. Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanan tanımlayıcı soru formu ile Durumluk ve Sürekli Kaygı Ölçeği (STAI FORM TX-I, STAI FORM TX-II) kullanılarak toplandı.

Tanımlayıcı Soru Formu: Tanımlayıcı soru formu cinsiyet, mezun olduğu lise, önceden yaşadığı yer, ailede sağlık çalışanı olma durumu, maket kullanımını yeterli bulma, uygulama süreci ile ilgili duyguları ile ilgili bilgileri içermektedir ve aynı zamanda bu sorular bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır.

Durumluk-Sürekli Kaygı Ölçeği: Speilberg ve Gorsuch tarafından 1964 yılında geliştirilmiştir. Türkçe uyarlaması geçerlilik ve güvenilirliği Öner ve Le Compte tarafından yapılmış olan ölçekte doğrudan ve tersine dönmüş olmak üzere toplam 40 tane ifade yer almaktadır. Durumluk kaygı ölçeğinde 20 ifade bulunurken bu ifadelerin 10 tanesi tersine dönmüş ifadedir. Sürekli kaygı ölçeğinde 20 ifade bulunmakta olup 7 tanesi tersine dönmüş ifadedir. Durumluk kaygı ölçeği bireyin belirli bir anda ve belirli koşullarda kendini nasıl hissettiğini, sürekli kaygı ölçeği bireyin kendini genellikle nasıl hissettiğini

değerlendirmektedir. Her iki ölçekten elde edilen puan 20 ile 80 arasında değişmektedir. Doğrudan ifadelerin toplam puanından tersine dönmüş ifadelerin toplam puanı çıkarılarak durumluk kaygı ölçek puanına önceden hesaplanmış değişmeyen değer olan 50 rakamı, sürekli kaygı ölçek puanına değişmeyen değer olan 35 rakamı eklenerek kaygı puanları hesaplanmaktadır. Puan seviyesi ne kadar büyük ise kaygı seviyesi o kadar yüksek, küçük puan ise düşük kaygı seviyesini göstermektedir. Spielberg ve arkadaşlarının ölçekten elde edilen puan 0-19 arasındaysa kaygı olmadığı, 20-39 arasındaki puan hafif, 40-59 arasındaki puan orta, 60-79 arasındaki puan ise ağır kaygı anlamına geldiğini, puanı 60 ve üzerinde olan bireylerin profesyonel yardıma gereksinimi olduğunu belirtmişlerdir (Gül vd, 2015:292).

Bu çalışmada Cronbach's Alpha güvenilirlik katsayısı Durumluk Kaygı ölçeği için 0,889, Süreklilik Kaygı Ölçeği için 0,839 olarak bulundu. Ölçekte tersine dönüştürülmesi gereken maddeler dönüştürülerek düz ve tersine dönmüş puanlar toplandı. Daha sonra doğrudan madde puanından tersine madde puan toplamı çıkartılarak değişmeyen değer puanı eklenerek öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puanları elde edildi.

1.3.İstatistiksel Değerlendirilmesi

Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 22 paket programı kullanıldı. Tanımlayıcı veriler yüzde, ortalama, standart sapma, normal dağılıma uyan iki grup olan değişkenlerin analizinde Student t testi, 3 ve üzeri gruplarda Tek Yönlü Anova testi, normal dağılıma uymayan iki grup olan verilerin analizinde Mann Whitney U testi, 3 ve üzeri gruplarda Kruskal Wallis analizi kullanıldı. Anlamlılık değeri $p < 0,05$ olarak kabul edildi.

1.4.Araştırmanın Etik Yönü

Etik açıdan, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Girişimsel Olmayan Etik Kurul izni (2017-20) ve kurum izni alınarak veriler toplandı.

2.BULGULAR

Öğrencilerin %74'ü kız, %26'sı erkek, yaş ortalaması $19,48 \pm 1,74$ olup %13,5'i Sağlık Meslek Lisesi mezunudur. Üniversiteye başlamadan önce öğrencilerin %42,7'si şehir merkezinde, aynı oranda %42,7'si ilçede, %14,6'sı köyde yaşamıştır. Öğrencilerde bölümü gönüllü seçme %68,5, ailesinde bir sağlık çalışanı olma %29,2, beceri eğitiminde maket kullanımını yeterli bulma %18 oranındadır. Öğrencilere ait tanımlayıcı bilgiler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo1. Öğrencilere ait Tanımlayıcı Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	K	66	74,2
	E	23	25,8
Mezun Olduğu Lise Türü	Sağlık	12	13,5
	Diğer Liseler	77	86,5
Daha Önce Yaşadığı Yer	Şehir	38	42,7
	İlçe	38	42,7
	Köy	13	14,6
Bölümü Gönüllü Seçme Durumu	Seçen	61	68,5
	Seçmeyen	28	31,5
Ailede Sağlık Çalışanı Olma Durumu	Var	26	29,2
	Yok	63	70,8
Beceri Eğitiminde Maket Kullanımı	Yeterli	16	18,0
	Yeterli Değil	73	82,0

* Yüzde

Öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı puan ortalamaları orta düzeyde kaygıya sahip oldukları bulunmuş olup puan ortalamaları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo2. Öğrencilerin Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyleri

Ölçekler	n	X	ss
Durumluk Kaygı	89	41,20	4,24
Sürekli Kaygı	89	45,80	4,89

*Ortamala, standart sapma

Öğrencilere “hastane uygulaması öncesinde hissettiğiniz temel duygu nedir” diye sorulduğunda %69,7’si heyecan, %32,6’sı korku, %11,2’si mutluluk ve %6,7’si üzüntü yanıtını vermiş, aynı anda birkaçını yaşadığını belirten öğrencilerde olmuştur. En fazla birlikte yaşanan iki duygunun ise %18 ile heyecan ve korku olduğu bulundu.

“Hastane uygulama sürecinde kendilerini en çok tedirgin eden şey nedir?” diye sorulduğunda %82’si beceri eksikliğine bağlı bireye zarar verme, %14,6’sı iletişim kuramama olduğunu ifade etmiştir. Her iki durumu da yaşayan öğrenci oranı ise %4,5 olarak bulundu. Cinsiyet, bölümü gönüllü seçme ve maket kullanımını yeterli bulma ile beceri eksikliği nedeniyle tedirgin olma arasında anlamlı bir ilişki saptanmadı (p:0,548, p:0,566, p:0,726).

2.1.Durumluk Kaygı

Öğrencilerin Durumluk Kaygı Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $41,20 \pm 4,24$ ’tür. Cinsiyete göre bakıldığında kızlarda $40,40 \pm 3,94$ iken erkeklerde $43,47 \pm 4,33$ olup erkeklerde durumluk kaygı puanı anlamlı olarak fazladır (p:0,002). Öğrencilerin mezun olduğu lise ile durumluk kaygı puanlarına bakıldığında sağlık meslek lisesi mezunu öğrencilerde $41,50 \pm 4,52$, diğer lise mezunlarında $41,15 \pm 4,22$ olarak bulundu. Öğrencilerin mezun olduğu lise türü ile durumluk kaygı puanında anlamlı bir fark saptanmadı (p:0,796). Öğrencilerin bölümü gönüllü seçme durumuna göre durumluk kaygı puanına bakıldığında gönüllü seçenlerde $40,91 \pm 4,42$ iken gönüllü seçmeyenlerde $41,82 \pm 3,81$ ile anlamlı olarak farklı bulunmadı (p:0,354). Ailesinde sağlık çalışanı olma durumu, beceri eğitiminde maket kullanımını yeterli bulma ve daha önce yaşadığı yere göre durumluk kaygı puanlarında anlamlı bir fark saptanmadı (sırasıyla p:0,487, p:0,358, p:0,104). Bu durum Tablo3’te gösterildi.

Tablo 3. Öğrencilerin Bağımsız Değişkelere Göre Durumluk ve Sürekli Kaygı Puanları (n:89)

		Durumluk Kaygı Puanı				Süreklilik Kaygı Puanı			
		Ort.	Ss	t	P	Sıra Ort.	Sıra Top.	U	P
Cinsiyet	K	40,40	3,94	-3,133	,002	47,40	3125,50	600	,136
	E	43,47	4,33			38,11	876,50		
Mezun Olduğu Lise Bölümü	Sağlık	41,50	4,52	-260	,796	42,75	513	435	,745
	Diğer Liseler	41,15	4,22			45,35	3492		
Gönüllü Seçme	Seçen	40,91	4,42	-932	,354	41,38	2524	633	,050
	Seçmeyen	41,82	3,81			52,89	1481		
Ailede sağlık çalışanı	Var	41,69	4,35	698	,487	48,40	1258,50	730,50	,423
	Yok	41,00	4,21			43,60	2746,50		
Beceri Eğitiminde Maket Kullanımı	Yeterli	42,13	4,45	925	,358	45,60	684	531	,854
	Yeterli Değil	41,01	4,23			44,27	3232		
		Ort.	Ss	F	P	Sıra Ort.	SD	X ²	P
Yaşadığı Yer	Şehir	40,13	3,99	2,319	,104	44,11	2	,297	,862
	Merkezi İlçe	42,18	4,26			44,68			
	Köy	41,46	4,46			48,54			

*Student t testi, Mann Whitney U testi, Anova testi, Kruskal Wallis testi

2.2.Sürekli kaygı

Öğrencilerin Süreklilik Kaygı Ölçeğinden aldıkları puan ortalaması $45,80 \pm 4,89$ 'dur. Cinsiyete göre bakıldığında sürekli kaygı puanı sıra ortalaması kızlarda 47,40, erkeklerde 38,11 olarak anlamlı olarak farklı bulunmadı (U:600; p:0,136). Öğrencilerin mezun olduğu

lise türü ile sürekli kaygı puan sıra ortalamalarına bakıldığında sağlık lisesi mezunlarında 42,75, diğer lise mezunlarında 45,35 olarak bulundu. Öğrencilerin mezun olduğu lise türü ile sürekli kaygı puanında anlamlı bir fark saptanmadı(p:0,745). Öğrencilerin bölümü gönüllü seçme durumu ve sürekli kaygı puan sıra ortalamasına bakıldığında gönüllü seçmeyenlerde 52,89, gönüllü seçenlerde 41,38 ile anlamlı olarak fazla bulundu(p:0,050). Ailesinde sağlık çalışanı olma durumu, beceri eğitiminde maket kullanımını yeterli bulma ve daha önce yaşadığı yere göre sürekli kaygı puanlarında anlamlı bir fark saptanmadı (sırasıyla p:0,423, p:0,854, p:0,862) (Tablo 3).

3.TARTIŞMA

Klinik uygulamalarının hemşirelik eğitiminde öğrencilerin kaygı yaşamasına neden olduğu bilinmektedir. Çalışmada öğrencilerin orta düzeyde durumluk ve sürekli kaygıya sahip olması literatürdeki diğer çalışmalarla benzerdir (Açıksöz vd, 2016:129; Kılıçhan Bayar vd, 2009:37; Baysan Arabacı vd, 2015:1; Çelik ve Eşer, 2017:1820; Karagözoğlu vd, 2014:266). Farklı olarak bir çalışmada sürekli kaygı hafif düzeyde (Erbil vd, 2006:10), başka bir çalışmada klinik stres düşük düzeyde saptanmıştır. Çalışmaların farklı öğrenci grupları ve hemşireliğin bütün dönemlerini kapsayan büyük örneklemelerde çalışmalar olması dolayısıyla sonuçların farklı olduğu düşünülebilir.

Çalışmada durumluk kaygı puanı erkeklerde anlamlı olarak fazla bulunması erkeklerde kaygının fazla olduğu bir çalışmayla benzerken (Gül vd, 2015:292), kız öğrencilerde fazla olduğu ve cinsiyetin anlamlı fark oluşturmadığı çalışmalardan farklılık göstermektedir (Evgin vd, 2017:22; Sevinç ve Özdemir, 2017:14; Tel vd, 2004; Türkmen vd, 2016:136). Çalışmada sürekli kaygı düzeyinin kızlarda anlamlı olarak fazla bulunmasıyla benzer çalışma (Sevinç ve Özdemir, 2017:14) varken, farklı olarak cinsiyetin fark oluşturmadığı çalışmalarda mevcuttur (Tel vd, 2004; Türkmen vd, 2016:136). Kız öğrencilerde kaygı (Sanad, 2019:995) ve stresin (Büyükbayram ve Bıçak Ayık, 2020:90; Cheung vd, 2016:779; Fırat Kılıç, 2018:49; Karaca, 2017:32; Özdemir vd, 2020:20), yüksek olduğu çalışmalarda gösterilmiştir. Görüldüğü gibi cinsiyete göre kaygı yaşama durumu çalışmalarda farklılık göstermektedir. Bunun nedeni çalışmalara dahil edilen sınıf düzeylerindeki farklılık olabilir.

Çalışmada öğrencilerin %68,5 oranıyla bölümü gönüllü seçmesi diğer çalışmalardaki %55,4-%71,3 oran aralığında yer almaktadır (K. Bayar vd, 2009:37; Baysan Arabacı vd, 2015:1;

Çelik ve Eşer, 2017:1820; Evgin vd, 2017:22). Bölümü gönüllü seçen öğrencilerde sürekli kaygı düzeyi anlamlı olarak az bulunurken durumluk kaygı düzeyinde fark saptanmadı. Yapılan çalışmalarda mesleği gönüllü seçen öğrencilerin yaşadığı klinik kaygı (Taslak ve Işıkkay, 2015) ve stres daha az bulunmuştur. Farklı olarak bölümü gönüllü seçenlerde ve mezuniyet sonrası hemşire olarak çalışmayı isteyenlerde klinik stres puanları anlamlı olarak fazla bulunan çalışmalarda mevcuttur. Bölümü gönüllü olarak seçenlerin bireylere yardım etmek istemeleri ve uygulama yapmaktan memnun olmaları ve mezun olduktan sonra mesleği yapmaya istekli olmaları nedeniyle kaygı puanlarının az olduğu düşünülebilir.

Çalışmada öğrencilerin beceri eğitiminde maket kullanımını yeterli bulma durumlarına kaygı puanlarında anlamlı fark bulunmamıştır. Yapılan bir çalışmada sadece test trainer maketler ve yüksek gerçeklikli simülasyon laboratuvarında uygulama yapmış iki grup arasında kaygı puanlarında anlamlı fark bulunmaması çalışma sonuçlarımızı destekler niteliktedir (Didem vd, 2019:17). Yapılan bir çalışmayla (Taslak ve Işıkkay, 2015), benzer şekilde mezun olunan lise türüne göre kaygı düzeylerinde anlamlı fark oluşturmadı.

Öğrencilerin ilk hastane uygulaması öncesinde heyecan, korku ve mutluluk yapılan birçok çalışmada öğrencilerin heyecan (Açıksöz vd, 2016:129; Kılıçhan Bayar vd, 2009:37; Baysan Arabacı vd, 2015:1; Hacıhasanolu vd, 2008:69), korku (Baysan Arabacı vd, 2015:1; Hacıhasanolu vd, 2008:69) ve mutluluk(Hacıhasanolu vd, 2008:69) hissetmesiyle benzerdir. Çalışmalara bakıldığında benzer şekilde öğrencilerin uygulamada heyecan, korku, mutluluk duygularını yaşadıkları görülmektedir.

Öğrencilerin ilk hastane uygulama sürecinde kendilerini beceri eksikliğine bağlı bireye zarar verme konusunda tedirgin olmaları sonucu ile benzerlik gösteren birçok çalışma vardır. Çalışmalarda öğrencilerin uygulamaya hazır oluş algularına yönelik bilinmezlik ve başarısız olma düşünceleri (Levett-Jones vd, 2015:304), klinik uygulama sırasında yanlış yapmaktan korktuğu bir uygulama olması, klinik uygulama sırasında olumsuz bir deneyim yaşamak (K. Bayar vd, 2009:37), yanlış uygulama yapmaktan korkmak (K. Bayar vd, 2009:37; Evgin vd, 2017:22; Sevinç ve Özdemir, 2017:14), hastaya zarar vermek (Açıksöz vd, 2016:129), klinik uygulamaya çıkmadan önce genellikle hastane ortamına bağlı bilinmezlik ve sınıfta kalma korkusu nedeni ile kaygı, gerginlik-sıkıntı yaşadıklarını ifade etmeleri (Evgin vd, 2017:22) ile benzerlik göstermektedir.

Çalışmada öğrencilerin bireyler ile iletişim kurma konusunda tedirgin olmaları, öğrencilerin hasta ile iletişim gücünü yaşamaktan korktuğunu belirttiği çalışmayla benzerken (Açıksöz vd, 2016:129), başka bir çalışmada öğrencilerin hastalarla iletişim kurmanın kısmen kolay olduğunu belirten çalışmalar da vardır.

4.SONUÇ

Çalışmada öğrencilerin orta düzeyde kaygı yaşadığı, bunun temel nedeninin ise hastaya zarar verme korkusu olduğu görülmektedir. Hemşirelik eğitiminde hem bilişsel hem duyuşsal hem de klinik bileşenlerin kullanıldığı öğretim stratejileri ile psikomotor beceri, eleştirel düşünme ve klinik karar verme yeteneğini geliştirir tarzda planlama yapılması önemlidir. Çalışmada erkek öğrencilerde durumluk kaygı düzeyinin daha yüksek olduğu saptandı. Bu durumda erkek öğrencilere daha fazla beceri yapma fırsatı sunulması kaygı düzeylerini azaltmada etkili olabilir. Özellikle öğrencilerin ilk deneyimlerini mutlaka güvendikleri biri gözetiminde uygulamaları kaygı düzeylerinin azalmasında etkili olacağı düşünülmektedir. Ayrıca çalışmada bölümü gönüllü seçmeyenlerde sürekli kaygı düzeyi daha yüksek bulundu. Uygulama öncesinde mesleğe adapte olmalarını sağlamak ve süreci hızlandırmak için neler yapılabileceği konusunda çalışmalar planlanabilir. Öğrencilerin yaşadığı korkularının nedenleri farklı araştırma yöntemleri ile derinlemesine araştırılması çözüm üretilmesine katkı sunacağı düşünülmektedir.

Destekleyen Kuruluş

Çalışmayı maddi olarak destekleyen kişi/kuruluş yoktur.

Çıkar Çatışması

Yazarların herhangi bir çıkar dayalı çatışması yoktur.

KAYNAKLAR

- Açıksöz, S., Uzun, Ş., ve Arslan, F. (2016). Hemşirelik öğrencilerinde öz yeterlilik algısı ile klinik uygulamaya ilişkin kaygı ve stres durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Gülhane Tıp Derg*, 58(April 2017), 129–135. <https://doi.org/10.5455/gulhane>.
- Alshahrani, Y., Cusack, L., ve Rasmussen, P. (2018). Undergraduate nursing students' strategies for coping with their first clinical placement: Descriptive survey study. *Nurse Education Today*, 69(July), 104–108. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2018.07.005>
- Bayar, K., Çadır, G., ve Bayar, B. (2009). Hemşirelik öğrencilerinin klinik uygulamaya

- yönelik düşünce ve kaygı düzeylerinin belirlenmesi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 8(1), 37–42.
- Bayar, Kılıçhan, Çadır, G., ve Bayar, B. (2009). Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulamaya Yönelik Düşünce ve Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. TAF Preventive Medicine Bulletin, 8(1), 37–42.
- Baysan Arabacı, L., Akın Korhan, E., Token, Y., ve Torun, R. (2015). Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin İlk Klinik Deneyim Öncesi-Sırası ve Sonrası Anksiyete ve Stres Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi, January, 1–16.
- Bektaş, H., Terkes, N., ve Özer, Z. (2018). Stress and ways of coping among first year nursing students: A Turkish perspective. Journal of Human Sciences, 15(1), 319. <https://doi.org/10.14687/jhs.v15i1.4626>
- Büyükbayram, Z., ve Bıçak Ayık, D. (2020). Hemşirelik Öğrencilerinin Hemşirelik Eğitimi ile İlgili Stres Düzeylerinin Belirlenmesi. Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi, 4(2), 90–99. <https://doi.org/10.46237/amusbfd.562097>
- Çelik, G. G., ve Eşer, İ. (2017). Effect of touching on anxiety and practice skill of nursing students during intravenous catheterization skill training<p>Dokunmanın intravenöz kateterizasyon beceri eğitimi sırasında hemşirelik öğrencilerinin anksiyetesine ve uygulama becerisine etkisi. Journal of Human Sciences, 14(2), 1820. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i2.4481>
- Cheung, T., Wong, S. Y., Wong, K. Y., Law, L. Y., Ng, K., Tong, M. T., Wong, K. Y., Ng, M. Y., ve Yip, P. S. F. (2016). Depression, anxiety and symptoms of stress among baccalaureate nursing students in Hong Kong: A cross-sectional study. International Journal of Environmental Research and Public Health, 13(8).779 <https://doi.org/10.3390/ijerph13080779>
- Cornine, A. (2020). Reducing Nursing Student Anxiety in the Clinical Setting: An Integrative Review. Nursing Education Perspectives, 41(4), 229–234. <https://doi.org/10.1097/01.NEP.0000000000000633>
- Didem, E., Kğraz, E., Türk, G., Denat, Y., ve Bulut, S. (2019). The Effect Of Use Of Simulation During Task Training On Students' Anxiety, Learning Attitudes And Skill Levels. Journal of Nursing Science, 2(1), 17–22.
- Erbil, N., Kahraman, A. N., ve Bostan, Ö. (2006). Hemşirelik Öğrencilerinin İlk klinik Deneyim Öncesi Anksiyete Düzeylerinin Belirlenmesi. Journal of Anatolia Nursing and Health Sciences, 9(1), 10–16. <https://doi.org/10.17049/ahsbd.41986>
- Evgin, D., Çalışkan, Z., ve Caner, N. (2017). Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Klinik Uygulama Öncesi Kaygı Düzeyleri ve Stresle Başa Çıkma

Tarzları. SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(3), 22–28.
<https://doi.org/10.22312/sdusbed.280540>

Fırat Kılıç, H. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Eğitim Stresi ve Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişki The Relationship Between Nursing Students ' Educational Stress and Professional Self-Esteem. *Huhemfad-Johufon*, 5(1), 49–59.

Gül, M., Gül, G., ve Katrancı, N. (2015). Sağlık Uygulamalarına İlk Adımda Hemşirelik Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. *Sağlık Çalışanlarının Sağlığı V. Ulusal Kongresi*, 1(1), 292–293.

Hacihanolu, R., Karakurt, P., Yılmaz, S., ve Yıldırım, A. (2008). Sağlık Yüksekokulu Birinci Sınıf Öğrencilerinin Klinik Uygulamaya İlişkin Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(1), 69–75.
<https://doi.org/10.17049/ahsbd.04220>

Karaca, A. (2017). Perceived level of clinical stress, stress responses and coping behaviors among nursing students. *Journal of Psychiatric Nursing*, 32–39.
<https://doi.org/10.14744/phd.2017.22590>

Karagözoğlu, Ş., Özden, D., Türk, G., ve Tok Yıldız, F. (2014). Klasik ve entegre müfredat programı hemşirelik öğrencilerinin ilk klinik uygulamada yaşadıkları kaygı, klinik stres düzeyi ve etkileyen bazı faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 7(4), 266–274.

Kaya, M., ve Varol, K. (2002). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri Ve Kaygı Nedenleri (SamsunÖrneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 17(17), 31–63.

Levett-Jones, T., Pitt, V., Courtney-Pratt, H., Harbrow, G., ve Rossiter, R. (2015). What are the primary concerns of nursing students as they prepare for and contemplate their first clinical placement experience? *Nurse Education in Practice*, 15(4), 304–309.
<https://doi.org/10.1016/j.nepr.2015.03.012>

Melincavage, S. M. (2011). Student nurses' experiences of anxiety in the clinical setting. *Nurse Education Today*, 31(8), 785–789. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2011.05.007>

Midilli, T. S., Çevik, K., ve Baysal, E. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Laboratuvar Uygulamalarındaki Bilgi ve Becerileri ile Sınav Kaygısı İlişkisinin İncelenmesi. *SDÜ Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(1), 43–54. <https://doi.org/10.22312/sdusbed.306412>

Özdemir, H., Khorshid, L., ve Zaybak, A. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik eğitimine ilişkin yaşadıkları stres düzeyinin belirlenmesi. *Turkish Journal Of Science and Health*, 1(2), 20–28.

Özsaban, A., ve Bayram, A. (2020). Türkiye'de Hemşirelik Öğrencilerinin Klinik Uygulama

- Deneyimlerini Etkileyen Faktörler: Sistematik Derleme. *Journal of Ankara Health Sciences*, 5989, 124–145. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1144660>
- Polat, Ş., Ayyıldız Erkan, H., Çınar, G., ve Afşar Doğrusöz, L. (2018). Opinions of Student Nurses Practicing Clinical Practice in a University Hospital. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 5(2), 64-74. <https://doi.org/10.5222/shyd.2018.064>
- Ross, J. G., ve Carney, H. (2017). The Effect of Formative Capstone Simulation Scenarios on Novice Nursing Students' Anxiety and Self-Confidence Related to Initial Clinical Practicum. *Clinical Simulation in Nursing*, 13(3), 116–120. <https://doi.org/10.1016/j.ecns.2016.11.001>
- Sanad, H. M. (2019). Stress and Anxiety among Junior Nursing Students during the Initial Clinical Training : A Descriptive Study at College of Health Sciences , University of Bahrain. *American Journal of Nursing Research*, 7(6), 995–999. <https://doi.org/10.12691/ajnr-7-6-13>
- Sevinç, S., ve Özdemir, S. (2017). Hemşirelik Öğrencilerinin Kaygı ve Umutsuzluk İlişkisi: Kilis Örneği. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*, 19(2), 14–24.
- Shahsavari, H., Ghiyasvandian, S., Houser, M. L., Zakerimoghadam, M., Kermanshahi, S. S. N., ve Torabi, S. (2017). Effect of a clinical skills refresher course on the clinical performance, anxiety and self-efficacy of the final year undergraduate nursing students. *Nurse Education in Practice*, 27, 151–156. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2017.08.006>
- Simpson, M. C. G., ve Sawatzky, J. A. V. (2020). Clinical placement anxiety in undergraduate nursing students: A concept analysis. *Nurse Education Today*, 87(June 2019), 104329. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2019.104329>
- Sun, F. K., Long, A., Tseng, Y. S., Huang, H. M., You, J. H., ve Chiang, C. Y. (2016). Undergraduate student nurses' lived experiences of anxiety during their first clinical practicum: A phenomenological study. *Nurse Education Today*, 37, 21–26. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2015.11.001>
- Taslak, S., ve Işıkkay, Ç. (2015). Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Eğitim Algıları ile Kaygı ve Umutsuzluk Düzeylerine Yönelik Bir Araştırma: Sağlık Yüksekokulu Örneği. *SDÜ Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(3).
- Tel, H., Tel, H., ve Sabancıoğulları, S. (2004). Hemşirelik Birinci Sınıf Öğrencilerinin Laboratuvar Uygulamasında Birbirlerine IM Enjeksiyon Uygularken Ve Klinik Uygulamanın İlk Gününde Anksiyete Durumları. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 7(1).
- Türkmen, A. S., Taş Arslan, F., Özkan, S., Çelen, R., ve Altıparmak, D. (2016). The Pediatric Clinical Practice Skills and Anxiety Levels of Students Studying Child Health and Disease Nursing and Related Factors. *International Refereed Journal of Nursing*

Researches, 7, 136–136. <https://doi.org/10.17371/uhd.2016719477>

Turner, K., ve McCarthy, V. L. (2017). Stress and anxiety among nursing students: A review of intervention strategies in literature between 2009 and 2015. *Nurse Education in Practice*, 22, 21–29. <https://doi.org/10.1016/j.nepr.2016.11.002>